№ 210 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 22 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ

1914
ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 22 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ № 210

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի. ամսական 85 կոպ.
Առանձին համարները ՄԷԿ ՇԱԲ. 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Տփղիս, редакція «Мшакъ»
Солономовская ул., № 21.
Tiflis, Rédaction „Mschak".
Խմբագրատան տելեֆոն № 2—53.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղի 20—10 կոպ.
Տպարանի տելեֆոն № 67.

ԱՅՍՕՐ, ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 22-ԻՆ, „ԴՐՕՇԱԿՆԵՐԻ ՕՐՆ" Է

ԿՈՉ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱԶԳԱԲՆԱԿՈՒԹԵԱՆ՝ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՑ ՎՆԱՍՎԱԾՆԵՐԻՆ ՕԳՆՈՂ ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԷՏԻՆ ԿԻՑ

„ԴՐՕՇԱԿՆԵՐԻ ՕՐ" կազմակերպող բիւրօյի կողմից

Այսօր, սեպտեմբերի 22-ին, պատերազմի զոհերին օգնութեան գալու „ԴՐՕՇԱԿՆԵՐԻ ՕՐՆ" է.

Թիֆլիսի քաղաքացիներ!

Այսօր, ժ. առաւօտեան 8-ից քաղաքի բոլոր փողոցների և հրապարակների վրա դուք կը հանդիպէք դրօշակներ վաճառող տիկինների և օրիորդների: Մօտեցէք նրանց և պատերազմի զոհերի համար թանկագին ձեր լուման ձգէք նրանց գանձատուփերի մէջ:

Իբրև յիշատակ վերցրէք դրօշիկներ՝ ներկայացնող մեր մեծ հայրենիքը, որի որդիները ներկայ ծանր փորձութիւնների ժամէնտին մարտնչում են Մեծ Ռուսաստանի պատւի և արժանիքի համար:

Մեր եղբայրները, զաւակները՝ զէնքը ձեռներին և հայրենական սէրը սրտներում՝ մեզանից հեռու ընդհարման մէջ են թշնամու հետ, և ֆրանսիացիների, անգլիացիների, բէլգիացիների, սերբերի և չերնոգորցիների—մեր թանկագին դաշնակիցների—հետ միասին թափում են իրանց արիւնը պատերազմի դաշտում՝ խաղաղութիւնը և արդարութիւնը Եւրոպայում վերականգնելու համար: Նրանք կռւում են միջազգային իրաւունքների և միջազգային սիրոյ, որ խախտված էին Ռուսաստանի թշնամիների կողմից, վերածնութեան համար:

Թանկագին քաղաքացիներ!

Կռիւը խոշոր է, խոշոր են և զոհերը: Անհրաժեշտ են խոշորագոյն միջոցներ—վիրաւորներին բուժելու, խեղանդամներին օգնելու, կերակրող ձեռքից ժամանակաւորապէս զրկված ընտանիքներին խնամելու, հայրենիքի համար իր գլուխը դրած և զոհ գնացած հերոսների որբացած ընտանիքներին նպաստելու գործի համար:

Ցոյց տուէք եղբայրական օգնութիւն, օգնութիւն պատերազմի զոհերին: «Դրօշակների օր» կազմակերպող Բիւրօն կոչ է անում Թիֆլիսի բոլոր բնակիչներին օգնութեան այդ սրբազան գործի, պատերազմի զոհերին օգնութեան գալու համար:

Թիֆլիսի քաղաքացիներ!

Խորապէս հաւատացած ձեր սրտագին արձագանքին, մենք լիայոյս ենք, որ դուք կը կատարէք ձեր պարտքը, ձեր քաղաքացիական սրբազան պարտքը—կը լցնէք գանձատուփերը: Վերցրէք դրօշիկներ—եղբայրական օգնութեան, պատերազմի զոհերի օգնութեան այդ էմբլէման:

ատ.

ԳՆԵՑԷՔ, ՀԱՅԵՐ, ԴՐՕՇԱԿՆԵՐ

Թիֆլիսի բոլոր քաղաքացիների հետ միասին այսօր, սեպտ. 22-ին, հայերն էլ կոչվում են մասնակցելու «Դրօշակների օրվայ» հանդէսին, որ սարքվում է օգնելու համար պատերազմից վնասվածներին:

Ամենքը կոչվում են գնել քաղաքի բոլոր փողոցներում պտտող օրիորդներից և տիկիններից մի մի դրօշիկ և ձգել իրանց լուման գանձանակի մէջ, որ սահմանված է ամոքելու պատերազմի աղէտներին ենթարկված անձանց ցաւերը:

Այն րոպէին, երբ մենք մօտենանք որևէ մի տուփի՝ ձգելու մեր լուման, յիշելու ենք, որ նոյն րոպէին հազարաւոր մեր հայրենակիցներ պատերազմի դաշտում, հրազէնների և թնդանօթների տարափի տակ արիաբար, հերոսաբար կռւում են և թափում իրանց արիւնը մեծ հայրենիքի համար, յանուն բռնաբարված և ոտնակոխ եղած իրաւունքների պաշտպանութեան, յանուն այն գաղափարի, թէ ժամանակ է վերջապէս ոչնչացնել միլիտարիզմը, որ այնքան սոսկալի աղէտներ է արտադրել մարդկութեան համար, միլիտարիզմը, որի դրօշակակիրն է պրուսական իւնկերութիւնը:

Մենք հայերս էլ, թէև փոքր ածու, թէև մի փոքր հատուած մարդկութեան, բայց մի ածու և հատուած օժտեալ քաղաքակրթական յատկութիւններով, իրաւունք ունենք մասնակցել ընդհանուր քաղաքակիրթ մարդկութեան ջանքերին՝ պատրաստելու մարդկութեան համար աւելի լուսաւոր և բազդաւոր ապագայ, երբ կը տիրէ ընդհանուր և համատարած խաղաղութիւն և քրիստոնէական եղբայրութիւն:

Իսկ ներկայումս մենք, որ մնացել ենք մեր տանը և չենք գնացել պատերազմի դաշտը, պարտաւոր ենք գոնէ նիւթական զոհողութիւններով ամոքել, թեթևացնել ցաւերը և վշտերը այն ընտանիքների, որոնց կրռվի ույժերը, աշխատող ձեռները գնացել են պատերազմի դաշտը և թափում են իրանց արիւնը՝ մեր կեանքը, գոյքը պաշտպանելու:

Օն, ուրեմն, հայ տիկիններ, հայ օրիորդներ, հայ պատանիներ և երիտասարդներ, հայ հարուստներ և չքաւորներ, հայ հոգևորականներ և ուսուցիչներ, ամենքդ մօտեցէք այսօր տուփերին և գնելով դրօշիկներ՝ ձգեցէք ձեր լուման այդ տուփերի մէջ:

Հ. Առաքելեան

ՀԱՄԱԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՌՈՒՍ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՌՈՒՍ-ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)
21 սեպտեմբերի

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Պաշտօնական: Գերագոյն Զօրահրամանատարի շտաբի կողմից. «Օգ. 19-ին Աւգուստովի ճակատամարտը շարունակեց զարգանալ: Ծայրայեղ յամառութեամբ թշնամին պաշտպանվում էր Վիգրիլեից դէպի հիւսիս ընկած դիրքերում և կատաղի յարձակումներ գործեց Րաչկի և Բօրժիմէնի մօտից, ձգտելով գրաւել Աւգուստովի անտառների արևմտեան ելքերը: Լօձէէ-Շիպլիշկի խճուղու վրա 1-ին գերմանական հեծելազօրի փորձը՝ կանգնեցնելու մեր արշաւանքը՝ ապարդիւն անցաւ: Կռիւը արդէն տեղի է ունենում մթութեան մէջ: Գերմանական վաշտերը, չը դիմանալով մեր յարձակումներին, ետ քաշվեցին և, խոշոր կորուստներ տալով, ցրուեցան եղան: Րայգրօդը, Կալվարիան և Մարիամպօլը մենք գրաւեցինք: Վիսլայի ձախ ափին՝ մանր ընդհարումներ են Կէլցի շրջանում:

«Կարպատներում մեր զօրքերը իջան Նադվիրնայի հովիտը: Միկուլիչէի մօտ աւստրիական մի զօրամաս ցրուեցան արվեց, կորցնելով թնդանօթներ ու գնդակացիրներ»:

ՖՐԱՆՍ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼՕ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)
21 սեպտեմբերի

ՊԱՐԻԶ.—Սեպտ. 19-ին հրատարակված պաշտօնական հաղորդագրութիւնը յայտնում է. «Մեր ձախ զօրաթևում մի զօրամաս, որ առաջացել էր մասամբ Արրից, նահանջեց դէպի արևելք և դէպի հիւսիս: Մեր զօրքերը Սոմմայից դէպի հիւսիս առաջացել են Ալբէրի ուղղութեամբ: Թշնամին Րուայի և Լասինիի միջև փորձեց ձեռնարկել մի քանի կատաղի յարձակումների, որոնք, սակայն, վանվեցին մեր զօրքերի յամառ դիմադրութեամբ: Մնացած զօրաճակատում լռութիւն է: Պարզված է, որ Սէն-Միէլի շրջակայքում, Մասի ձախ ափին, թշնամի այլ ևս չը կայ»:

Ֆրանսիացի օդագնացները ամեն օր բարձրանում են թշնամու դիրքերի վրա և սառնասրտութեամբ կատարում են իրանց յանձնված պարտականութիւնները: Վիրաւորվեցին օդագնացներ Լիմէնէլը և Բէնուան, իսկ Մուլինէի գործիքը բոլորովին փչացաւ թշնամու արձակած գնդակներից:

ՊԱՐԻԶ.—Պաշտօնապէս հաղորդվում է. «Ձախ զօրաթևում երէկվանից շարունակվում է տաք կռիւ, մանաւանդ Րուայի շրջանում, ուր ֆրանսիացիք վանեցին թշնամու բոլոր յարձակումները, թէև վերջինիս զօրքերը ստացան այստեղ օգնութիւն կենտրօնից: Կենտրօնում, Րէյմսից սկսած մինչև Արգօնները, առանձին էական բան չը կայ: Արգօններում գերմանական 16-րդ զօրաբանակը, որ մտնում է կրօնպրինցի զօրքի կազմի մէջ, փորձեց անտառով անցնել դէպի Լազօրի, բայց ետ մղվեց դէպի հիւսիս Վարրէն-Վիրէն Լավիլլ ճանապարհի մօտից: Վէրվիում և Մասի բարձունքներում ֆրանսիացիք շարունակում են դանդաղ առաջանալ»:

Բէլգիայում գերմանացիք ռմբակոծում են Անտվերպէն բերդը հարաւ-արևմտեան կողմից, սակայն մինչև այժմ շօշափելի աջողութեան չեն հասել: Հետևոտն գնդերը նոյնպէս մի քանի անգամ դիմել են յարձակման, բայց ապարդիւն:

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Հաղորդում են, որ ֆրանսիական զօրքի 22-րդ գունդը, որին յանձնարարված էր յարձակվել թշնամու վրա, երևան է հանել զարմանալի արիութիւն ու ազնւութիւն: Երեք յաջորդական սուինային յարձակումներով թշնամին վանվեց իր դիրքերից, որ գրաւեց ֆրանսիական գունդը, չը նայած իր տուած խոշոր կորուստներին:

ՊԱՐԻԶ.—Պաշտօնական հաղորդագրութիւն. «Ձախ զօրաթևում շարունակվում է կատաղի կռիւ, մանաւանդ Րուայի շրջանում, ուր գերմանացիք կենտրօնացրել են խոշոր ույժեր: Ճակատամարտը աստիճանաբար տարածվում է դէպի հիւսիս: Թաղմագիծը տարածվում է մինչև Արրա շրջանը դէպի հարաւ: Մասի վրա գերմանացիք փորձեցին կամուրջ ձգել, բայց միևնոյն գիշերը կործանվեց: Վէվրի շրջանում առաջխաղացումը շարունակվում է: Մենք դանդաղ առաջանում ենք գլխաւորապէս Ապրէմօնի և Սէն-Միէլի միջև: Մնացած զօրաճակատում աննշան գործողութիւններ են»:

ԼՕՆԴՕՆ.—Անվերպէնից պաշտօնապէս հաղորդում են սեպտ. 18-ին. «Ցէպպէլինը անցաւ գիշեր Թուռ Մօլլրէտի, Օամալէի և Պօմալէի վրա և առ. ժ. $3^1/_2$-ին մի քանի ռումբ նետեց Բրուխէմ բերդի վրա, որ վնաս չը կրեց, և մօտեցաւ Անտվերպէնին, բայց փախուստի դարձաւ բերդերից արձակված կրակից:

«Նաստաղի արտիլէրիական կռիւը շարունակվեց ամբողջ օրը: Մի քանի գերմանական հրետանիներ, որոնք փորձեցին մօտենալ բերդերին, ոչնչացան: Գէլդի և Սէննի միջև լուրջ յարձակում չեղաւ: Սէննի և Նէթէի միջև թշնամին փորձեց առաջանալ Վավր Սէն-Կաթրին բերդի ուղղութեամբ, սակայն կանգ առաւ մթութեան պատճառով: Դրութիւնն անփոփոխ է»:

ԱՒՍՏՐՕ-ՍԵՐԲԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)
21—22 սեպտեմբերի

ՆԻՇ.—Զվօրնիկ-Լօզնիցա զօրաճակատում սերբերը վանեցին թշնամու մի քանի կատաղի յարձակումները և խոշոր կորուստներ պատճառեցին նրան: Թշնամին սկսեց թընդանօթաձգութիւն Շաբացի և Միշարի դէմ: Մնացած զօրաճակատում առանձին փոփոխութիւն չը կայ:

ՑԵՏԻՆԻԷ.—Սեպտեմբ. 17-ին չերնօգորցիները Ֆօչէում գտան մեծ քանակութեամբ Վիէննայում տպված մանիֆեստներ գլխաւոր հրամանատարի ստորագրութեամբ, բայց առանց թւի. դրանց մէջ ասված է, որ Աւստրիան յայտնում է, թէ ինքը գիտի, որ ողջ սերբ ժողովուրդը չէ մեղաւոր, այլ մի քանի պաշտօնական անձինք, սակայն Աւստրիան հարկադրված էր մեղաւոր համարել Սերբիային և Չերնօգորիային. նա հրաւիրում է բնակչութեան հանգստութիւն պահպանել և խոստանում է նրան խաղաղ կուլտուրական զարգացում Աւստրօ-Ունգարիայի հովանու տակ:

Չերնօգորական մի քանի դիվիզիա արևմտեան կռւից յետոյ անցան Րօմանիայի, Պլանինայի, Եազօտինի, Չեօրնի Վերխի, Բօբեվամլօվի վրայով և բռնեցին Սարաեվօյից դէպի Կալինօվիչ տանող ճանապարհը, որով ուտեստի մթերքներ են փոխադրվում Սարաեվօ: Չերնօգորցիները սկսում են իջնել դէպի Սարաեվօ, որի անկումը անկասկած է:

Կատաղի կռւից յետոյ սերբերը գրաւեցին Վլասենիցան: Թշնամին մեծ կորուստներ է ունեցել: Վլասենիցայի գրաւումով կտրվում է աւստրիական զօրքի արշաւանքը Կրուցանի շրջանում: Թշնամին թաքնվում է մնացած զօրաճակատում անթիւ բերդերի մէջ ուժեղ արտիլէրիայի պաշտպանութեան տակ:

ԾՈՎԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)
20—21 սեպտեմբերի

ԲՕՐԴՕ.—Հրատարակվեց հետևեալ պաշտօնական հաղորդագրութիւնը. «Սեպտ. 9-ին գերմանական «Շարնխօրստ» և «Գնէյզէնաու» յածանաւերը մօտեցան Պապէյտի քաղաքին՝ Տաիտի կղզու վրա՝ և ջրասոյզ արին փոքրիկ «Զելէ» նաւը, որ զինաթափ էր եղած սեպտ. 1-ին և նաւաստիներ ու պարապինում չունէր: Ցետոյ գերմանական ռազմանաւերը ռմբակոծեցին Պապէյտին, որ ներկայանում է անպաշտպան քաղաք, և մտան բաց ծովը:

«Ի նկատի ունենալով, որ ովկիանում բոլոր նաւահանգիստները բռնկած են անգլօ-ֆրանսիական զինված ույժերով, գերմանական յածանաւերը շուտով անկարող պէտք է լինեն պաշար վերցնել»:

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Կառավարութեան հրատարակած հաղորդագրութեան մէջ՝ ֆրանսիական ծովային ույժերի մասին՝ ասված է, որ ներկայումս թշնամին դուրս չէ գալիս իր նաւահանգիստներից ինչպէս Եւրոպայի հիւսիսային ջրերում, նոյնպէս հարաւային: Ցայտնի չէ անգամ, թէ ցանկանում է արդեօք թշնամին վերջ ի վերջոյ կռիւ սկսել մեզ հետ. ֆրանսիական և անգլիական յարձակումները...

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆՈՐ ՎԻԼՀԵԼՄ ՏԵԼL

(Պատմուածք)

Արշալոյսը նոր էր սկսել ոսկեզօծել Վօգէզի սարահարթի վրա ընկած ֆրանսիական Լուրշ գիւղի բարձունքը, երբ սարերի դաշտից որոտացին թնդանօթները և փոքրիկ գիւղի փոքրիկ եկեղեցու զանգակատունը շառաչմամբ գլորվեց:

Սարսափահար երկրագործները դուրս վազեցին իրանց տնակներից:

— Գերմանացիներն են,—լսվեց ամեն կողմից:

— Ի զէն, ի զէն,—գոռացին ձայներ:

Մի ակնթարթում 50—60 կամաւորներ, հրացանները ուսին դրած, դուրս վազեցին տնակներից և դիմեցին դէպի ներքև, ուր բանակել էր ֆրանսիական ջոկատը: Բայց սա, իր ստացած պատուէրի համաձայն, սկսել էր արդէն նահանջել:

Նորից որոտաց թնդանօթը, և նահանջող ջոկատից թաւալգլոր ընկաւ սերժանտ երիտասարդ Գաստօնը: Նա գալարվում էր փոշու մէջ. անողորմ դում-դում գնդակը գիպել էր նրա ազդրին և յօշոտել:

Ամբողջ գիւղը դատարկվել էր. այլ ևս ոչ ոք չէր երևում գիւղում, երբ գերմանացիները մտան գլխաւոր փողոցը, ուր արիւնաշաղախ փոշու մէջ հոգեվարք ընկած էր Գաստօնը:

— Ջուր, ջուր, մի ումպ ջուր,—մրմնջում էր նա:

— Ջո՞ւր ես ուզում, շան ֆրանսիացի,—գոռաց մի գերմանացի օֆիցէր.—կարող ես առանց ջրի էլ մեռնել: Այս րոպէին մենք կը գնդակահարենք քեզ:

Եւ նա խրոխտ ձայնով հրաման տուեց իր զինուորներին՝ քարշ տալ սերժանտ Գաստօնին, կապել մօտակայ ծառից և գնդակահարել:

Երբ սերժանտին քարշ տալով կապեցին ծառին, յանկարծ մօտակայ թփի տակից դուրս գալով, նրա մօտ կանգնեց 12—13 տարեկան մի գեղադէմ տղայ և աչքերը յառեց վիրաւոր Գաստօնի վրա:

— Էմիլ, խնդրում եմ, մի բաժակ ջուր բեր ինձ,—շշնջաց վիրաւորը:

Տղան անհետացաւ, մի վայրկեանից յետոյ մի բաժակ ջուր ձեռքին մօտեցաւ ծառին կապված վիրաւոր Գաստօնին և բաժակը դէմ տուեց նրա շրթունքներին. վիրաւորը ագահութեամբ ծծեց ամբողջ բաժակը և խոր հառաչ քաշեց:

— Սիրելի Էմիլ, շնորհակալ եմ. բարևիր ամենքին. թող յետոյ հոգեհանգիստ կատարեն ինձ համար. հեռացիր, որ քեզ չը տեսնեն:

Յանկարծ մի ծանր և երկաթէ թաթ իջաւ Էմիլի ուսին և մի վայրագ ձայն պոռաց.

— Այ դու շան լակոտ. դու համարձակեցիր ջուր բերել նրա՞ն: Էյ, զինուորներ, սրան էլ կապեցէք միւս ծառին և գնդակահարեցէք: Թող այս սերժանտը իր աչքով տեսնէ նրա մահը:

— Գազաններ,—գոչեց Գաստօնը,—ձեզ հերիք չէ իմ կեանքը, այդ խեղճ երեխայի՞ն էլ ուզում էք սպանել: Անիծեալ լինէք:

Զինուորները բռնեցին Էմիլին և քարշ տուին դէպի մի այլ ծառ ու կապեցին: Մանուկը միայն շշկլված էր և ոչ մի վախ չէր արտայայտում. կարծէք նա չէր հասկանում նոյն իսկ, թէ ինչի համար են կապում իրան: Երբ նրա աչքերը կապեցին, այն ժամանակ միայն նա պոռաց.

— Ինձ մի սպանէք, խեղճ մայրս կը մեռնի, ոչ ոք չունի:

Լսելով այս խօսքերը, գերմանացի օֆիցէրը հրամայեց իր զինուորներին.

— Հանեցէք աչքերից կապոցը:

Էմիլը ուրախացած ասաց.

— Շնորհակալ եմ, պարոն օֆիցէր. դուք շատ բարի էք. մայրս կօրհնէ ձեզ:

— Ցիմար տղայ,—քահ-քահ ծիծաղեց գերմանացի օֆիցէրը.—լաւ, ես թոյլ չեմ տայ գնդակահարել քեզ, բայց դրա փոխարէն, դու պէտք է կատարես հրամանս:

— Պատրաստ եմ կատարելու ձեր հրամանը, պարոն օֆիցէր,—ասաց Էմիլը:

— Նախ ասա, թէ ինչպէս է քո անունը:

— Էմիլ Դեսպրէ,—ասաց երեխան:

— Լաւ, լսիր ուրեմն, Էմիլ Դեսպրէ. ես համաձայն եմ քեզ գնդակահարել չը տալու միայն մի պայմանով: Դու կարող ես կրակել հրացանից:

— Կարող եմ, պարոն օֆիցէր:

— Վերցրու այս հրացանը և նշան արա քո բարեկամ սերժանտին, որին դու ջուր տուիր խմելու: Եթէ քո զարկից նա մեռաւ, ազատ կարձակվես: Դէ, շուտ:

Էմիլ Դեսպրէն՝ շանթահարի նման կանգնած էր:

— Բայց, պարոն օֆիցէր, ինչպէս կարող եմ սպանել իմ քեռուն:

— Շատ լաւ կարող ես. եթէ չես ուզում, դու կը գնդակահարվես: Դէ, ժամանակ չունեմ քեզ հետ խօսելու. խփի՛ր:

Էմիլը մի րոպէ աչքերը փակեց. ապա յանկարծ բանալով, վճռական կերպով ասաց.

— Շատ լաւ, պարոն օֆիցէր: Տուէք ինձ հրացանը:

Եւ ստանալով հրացանը, նա նշան բռնեց սերժանտ Գաստօնին, որ ժպտալից նայում էր նրան:

Տիրեց խորին լռութիւն, նոյն իսկ գերմանացի զինուորները մռայլ նայում էին Դեսպրէին, աչքերնին չռած. մի երկուսը շշնջացին.

— Միթէ շան լակոտը իր ձեռքով կը սպանէ իր քեռուն:

Մի ակնթարթում Էմիլը ծռեց նշանը, ուղղեց հրացանը գերմանացի օֆիցէրին, և երբ հրացանը որոտաց, գերմանացի օֆիցէրը դիապաստ ընկել էր փողոցում:

Միևնոյն րոպէին գերմանացի զինուորների հրացանները թնդացին. և երբ Էմիլը նոյնպէս ընկաւ, նրա մարմինը սուիններով ծակէն-ծակէն եղաւ:

— Կեցցէ ֆրանսիացի նոր Վիլհէլմ Տէլլը,—ամբողջ թոքերով գոռաց սերժանտ Գաստօնը:

— Մահ, մահ սերժանտին:

Եւ գերմանական գնդակները նորից սուլեցին:

— Կեցցէ Ֆրանսիան,—եղաւ սերժանտ Գաստօնի վերջին խօսքը.

Շահրիար

կան նաւատորմերը մնում են ծովերի դրութեան իսկական տէրերը։ Գերմանական և աւստրիական ծովափերը շրջապատված են նաւերով։ Գերմանիան և Աւստրիան հարկադրված են ապրել իրանց ներքին միջոցներով, յոյս չը դնելով դրսի ներմուծման վրա։ Ահա թէ ինչումն է կայանում մեր վերջնական յաղթութեան աջողութիւնը այն դէպքում, եթէ պատերազմը ընդունի ձգձգվող բնաւորութիւն։

Մեր առևտրական նաւատորմը, ընդհակառակը, լիակատար ազատութիւն է վայելում։ Դաշնակիցների ծովային ույժերը տիրում են բոլոր ծովերի, բոլոր անցքերի և բոլոր օվկիանոսների վրա. Թշնամու առևտրական նաւատորմը հետզհետէ չքանում է։

ՀԱՄԱԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

20—21 սեպտեմբերի

ՄԻՆՍԿ.—Բերին ռուս և գերմանացի վիրաւորների առաջին խմբին։ Վիրաւորները մասնակցել են Գրոդնէնսկի և Սոպոցկինի մօտ տեղի ունեցած կռիւներին։

ՊԵՏՐՈԳՐԱԴ.—Ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, Վիլհէլմ կայսրը անցել է Բրէսլաւլից Բրոմբերգ։

Նորին Մեծութիւն Թագաւոր Կայսրը երէկ, ցերեկվայ ժամը 2 և 30 ր., բարեհաճեց մեկնել Ծարկոյէ Սէլոյից երկաթուղով պատերազմի դաշտը։

Արևմտեան ռազմադաշտում տիրող դրութիւնը Գերմանիայում յուզալի լուրեր է տարածում։

Բուլղարիայի ազգաբնակութիւնը, դժգոհ ծանր զոհաբերութիւններից, որ ստիպված կրում է պետութեան օգտի համար, չափազանց հակված է տարածելու լուրեր գերմանացիների անաջողութիւնների մասին։ Մի քանի անձինք, որոնք լուրեր էին տարածել թէ ֆրանսիացիք Շալոնի մօտ գերել են 70,000 գերմանացի զինուորի, յանձնվում են զինուորական դատարանի։

Գերմանական լրագիրները մեծ ուշադրութիւն են նուիրում արևելեան ռազմաբեմին. ընդգծվում է ռուս զինուորի տոկունութիւնը։ Բերվում է Նապոլէոնի կարծիքը ռուս զօրքի մասին, թէ նրա վրա վճռական յաղթութիւն տանելը շատ դժուար է։

Կարմիր Խաչի գլխաւոր վարչութեան ստացած տեղեկութիւնների համաձայն, Ալէքսանդրեան 1-ին շարժական հիւանդանոցի վրա ռազմական գործողութիւնների շրջանում աէրօպլանից ռումբ է նետվել, որ, բարեբաղդաբար, ոչ մի վնաս չէ տուել հիւանդանոցին։

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ.—Հրատարակված է հետևեալ պաշտօնական հաղորդագրութիւնը. «Ռումինական մինիստր-նախագահ Բրատիանոյի և պահպանողական կուսակցութեան լիդէրներ Մարգիլոմանի և Տակիօնէսկուի միջև տեղի ունեցած մտքերի փոխանակութիւնը պարզեց, որ ազգային խորհրդի գումարումը ընդունվում է այժմ տակաւին վաղաժամ, որովհետև անհրաժեշտութիւն չէ ներկայանում փոխել ռումինական քաղաքականութեան ներկայ ընթացքը։ Բրատիանոն այդ վճիռը կը ներկայացնէ Թագաւորի բարեհայեցողութեանը»։

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ.— «Ունիվերսալ» թերթը, քննելով ռումինական կառավարութեան հաղորդագրութիւնները, ասում է, որ կառավարիչ ղեկավար շրջանները այն կարծիքի են, որ բալկանեան պետութիւնների միջև գոյութիւն ունեցող յարաբերութիւնները գտնվում են այն շրջանում, երբ Ռումինիայի անմիջապէս հանդէս գալը առիթ կը տայ նոր բալկանեան պատերազմի։ Ռումինիայի ներկայ քաղաքականութիւնը, համապատասխանելով ազգի կամքին, համակրական է հանդիսանում դէպի երրեակ համաձայնութիւնը։

ՊԵՏՐՈԳՐԱԴ.—Հաստատվում են այն լուրերը, որ Գերմանիան զօրահաւաք է յայտարարել յուլիսի 14-ին, որը ընթացել է մեծ արագութեամբ և դաշտային դատարանին յանձնելու սպառնալիքով։ Մինչև անգամ զօրքահաւաքի սկզբի մասին ընտանիքներին չէ յայտարարվել։ Չէ յայտարարվել նոյնպէս, թէ ուր կէտերում է լինելու զօրահաւաքը։

ՊԵՏՐՈԳՐԱԴ.—Նորին Մեծութիւն Թագաւոր Կայսրին ուղեկցում են Պալատի մինիստրը, զինուորական մինիստրը, պալատական զօրքի պետ Վօէյկովը, գեն.-ադ. Նիլովը, հօֆմարշալ իշխան Դոլգորուկովը, իշխան Օրլովը, գեն.-լէյտ. Մօսոլովը, ֆլիգէլ-ադ. Դրենտէլն, պալատական-վիրաբոյժ Ֆէօդորովը։ Կայսերական գնացքի կառավարիչն է գնդապետ Հէրարդի։

Նորին Մեծութեանը հրաժեշտ տուին Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդորովնան, Օգոստափառ Դուստրները, Մեծ Իշխանուհիները և Մեծ Իշխանները և պաշտօնական անձինք։

ԿՐԱՍՆՈՅԱՐՍԿ.—Բերին 1200 աւստրիացի և գերմանացի գերիների։

ՍՕՖԻԱ. — Ֆերդինանդ արքան հրաման ստորագրեց արձակելու, սկսած հոկտ. 1-ից, զէնքի կանչված առաջին երկու կարգ պահեստի զինուորներին։

Բէկստօն եղբայրները մեկնեցին Բուխարէստ։

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

20—21 սեպտեմբերի

ԲԱԹՈՒՄ.— Տրապիզոնից տեղեկացնում են, որ ռուսական նաւագնացութեան ու առևտրի ընկերութեան «Պրինցէսա Եւգենիա Օլդէնբուրգսկայա» շոգենաւը, որ Բաթումից դիմում էր Ստամբուլ, նկատել է, որ անգլիական դրօշակի տակ «Բէլգրանցինգ» շոգենաւը խորտակվում է։ Վերջինս անցաւ ծովի յատակը։ «Պրինցէսա Եւգէնիայի» նաւաստիներն ազատեցին 107 թիւրք ճանապարհորդի, որոնց տարել են Ստամբուլ։

ՈՒՐՄԻԱ. — Թերգէվէրի ապստամբված քիւրդերը թիւրքական քիւրդերի հետ միասին յարձակվեցին Մավանում մեր զօրքերի վրա։ Ուրմիայից ուղարկվեց արտիլերիա։ Թիւրքական քիւրդերը, ներս խուժելով Պարսկաստանի սահմանները, լուրեր են տարածում, թէ Քիւրդստանը միանում է Թիւրքիայի հետ, և թէ Ատրպատականը միացվելու է նոյնպէս Թիւրքիային։

Մեր հեծելազօրը Բարադոստում ենթարկվեց քիւրդերի յարձակման։ Յարձակումը ետ մղվեց։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

◆ Սուվալկի նահանգապետը և քաղաքագլուխը հերքում են «Н. Вр.»-ի այն տեղեկութիւնը, թէ հրէաները գերմանացիներին դիմաւորել են աղ ու հացով։

◆ Ճակատամարտում ընկել է ֆրանսիական մինիստր-նախագահ Վիվիանիի երկրորդ որդին։

◆ Վիէննայի վրայով անցկացրին 135,000 վիրաւորների։

◆ Մինչև սեպտեմբերը գերմանացիները կորուստներ են ունեցել 117,000 մարդ։ Խեղդվել են 20,000 գերմանացի։

◆ Ռուսական թնդանօթաձիգները ջարդեցին գերմանացիներին, երբ սրանք փորձում էին անցնել Նեման գետը։

◆ Հաւաստի աղբիւրներից հաղորդում են, որ գեներալ Կլուկի բանակը ջարդվել է. ողջ շտաբը գերված է։

◆ «В. В.»-ն հաղորդում է, որ ֆրանսիացի օդագնացները ռումբեր են նետել Կրուպպի գործարանների վրա։

◆ Իտալիան իր լեռնային արտիլերիան փոխադրել է Աւստրիայի սահմանը։

◆ Անգլիական ստորջրեայ նաւերը երևացել են Արշիպէլագում։

◆ Հոլլանդիան վճռել է զինաթափ անել գերմանացիներին, եթէ նրանք նահանջեն հոլլանդական երկրով։

◆ Վիլհէլմ կայսրը ներկայումս գտնվում է Բրէսլաւլում, ուր տեղի են ունենում զինուորական կարևոր խորհրդակցութիւններ։

◆ Ռումինական մինիստր - նախագահ Բրատիանոյի մօտ տեղի են ունենում գաղտնի խորհրդակցութիւններ գերմանական և աւստրիական դեսպանների հետ։

◆ Ռուսաց զօրքերը ուժեղ ռմբակոծութիւն են ուղղել Պերէմիշլի դէմ։ Հաւանօրէն այս երկու օրս բերդը կը վերցվի։

◆ Ռուսաց զօրքերի և գերմանական գնդացանց ույժերի միջև սկսվել է լուրջ ճակատամարտ Կրակովից ոչ հեռու։

◆ Գերմանական զօրքերը յուսահատական ջանքեր են գործ դնում արևմտեան ռազմադաշտում՝ օղակ կազմած ֆրանս.-անգլօ-բէլգիական զօրքերի միջից ազատվելու համար։

ԹԻՒՐՔԻԱՅՈՒՄ

◆ «Т. Р.»-ին հաղորդում են, որ Կ. Պոլսից ստացված տեղեկութիւնների համաձայն՝ գերմանական դեսպանը պահանջում է Թիւրքիայից պատերազմ յայտարարել, սպառնալով հակառակ դէպքում ռմբակոծել «Գեբէնից» և «Բրէսլաուից»։

◆ Պետրոգրադում ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, թիւրք հրոսակախմբերը Իզզէթի առաջնորդութեամբ դիմում են դէպի ռուսական սահմանը։

◆ Կ. Պոլսից հեռագրում են, որ թիւրքերը բոյկոտներ սկսեցին «Դաշնակցութիւն» կուսակցութեան դէմ։ Կատարվում են խուզարկութիւններ և ձերբակալութիւններ։ Երիտասարդ-Թիւրքերը «Դաշնակցութիւնից» պահանջեցին, որպէսզի կուսակցութիւնը էմիսարներ ուղարկէ Ռուսաստան՝ տերրօրիստական ակտեր կատարելու համար, բայց «Դաշնակցութիւնը» կտրականապէս մերժեց այդ առաջարկութիւնը։

◆ Երիտասարդ-Թիւրքերը Պարսկաստան են ուղարկել Հաջի-բէյին՝ պարսիկների մէջ պրօպագանդ անելու ընդդէմ Ռուսաստանի։

◆ Պետրոգրադի Թիւրքաց հաւատարմատարն այցելեց արտաքին գործերի մինիստր Սազօնովին և վստահացրեց նրան, թէ Թիւրքիան մնալու է չէզոք և ոչ մի ագրեսիվ նպատակի չի ձգտում. նեղուցները փակվել են ժամանակաւորապէս՝ ականներ կառուցանելու համար։

◆ Նեղուցները փակելու առիթով «Н. Вр.»-ն ասում է. «Եթէ թիւրքերը կամենում են մարտահրաւէր կարդալ երրեակ համաձայնութեան հզօր նաւատորմերին և զօրքերին, այդ նրանց գործն է։ Երբ Իւպիտէրը կամենում է մէկին կործանել, առաջ նրա խելքն է առնում։ Անհրաժեշտ է պատասխանել նրանց խուլիգանութեանը պատշաճ միջոցներով։ Վաղ թէ ուշ թիւրքական հարցը պէտք է վճռվի»։

◆ Սիրիայում և Արաբիայում հակա-թիւրքական շարժումներ են։ Կոնիայում թիւրք իշխանութիւնները փորձեցին գրաւել 150 հազար ոչխար, բայց, տեսնելով ժողովրդի ապստամբութիւնը, հրաժարվեցին այդ քայլից։

◆ Կ. Պոլսից վերջին հեռագիրը յայտնում է, որ մեծ վէզիրը ամեն կերպ աշխատում է սուր կերպարանք չը տալ նեղուցների փակման հարցին։ Երրեակ համաձայնութեան ներկայացուցիչները հաւաստիացումներ են ստացել, որ նեղուցները բացվելու են շուտով։

◆ Երրեակ համաձայնութեան դիպլոմատիան յայտնեց Բ. Դրան, որ Թիւրքիայի հանդէս գալը վերջ կը դնի թիւրքերի իշխանութեանը հայերի, քիւրդերի և արաբների վրա, որոնք աւտօնոմիա կը ստանան։ Լոնդոնում ենթադրում են, որ այս սպառնալիքը կը ստիպէ թուրքերին խելքի գալ։

◆ «Рус. Сл.» հաղորդում են, որ թիւրքական և գերմանական ագենտները թռուցիկներ են տարածում Պարսկաստանում, կոչ անելով սրբազան պատերազմի։ Հրատարակված է առանձին մի կոչ, ուղղված Կովկասի հայերին։ Թէհրանի ռուսական միսսիան բողոք է յայտնել այդ առիթով։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԵՂԻՐ ԱՒԵԼԻ ԱՌԱՏԱՁԵՌՆ

Կը վերջանայ վաղ թէ ուշ հսկայական ողբերգութիւնը, կը դադարէ հոսել մարդկային սրբազան արիւնը և ազգերն ու ժողովուրդները կը կանչվեն դատի։ Համաշխարհային արէօպագը հզօրների և տիրապետողների քննութեան կենթարկէ իւրաքանչիւրին առանձին-առանձին։

Անտարակոյս հայ ժողովուրդն ևս կը լինի քննվողների շարքում, անտարակոյս նա ևս կը գնայ իր բարք ու վարքի թւանշանը ստանալու։ Եւ երբ հերթը հասնէ նրան, դատաւորները կը հարցնեն.

— Հապա, ասա, փոքրիկ ժողովուրդ, որ եկել ես քո վարձը ստանալու, դու ինչ ես արել, դու ինչ իրաւունքով ես քեզ վարձատրութեան արժանի համարում։ Մենք գիտենք, որ դու թէ քո հին, թէ նոր պատմութեան մէջ շատ ես տանջվել, շատ ես տառապել յանուն քրիստոնէութեան, յանուն քաղաքակրթութեան։ Բայց այդ դեռ բաւական չէ արդար աւարից բաժին ստանալու համար։ Ասա, ինչով ես մասնակցել աւարտված ողբերգութեան մէջ։ Ո՞րն է եղել քո դերը։

Այն ժամանակ հայ ժողովուրդը կը պատասխանի.

— Ներեցէք, դատաւորներ, ես չեմ եղել ոչ Բէլգիա, ոչ Սերբիա, ոչ նոյն իսկ Չերնոգորիա, թէև քանակութեամբ պակաս չեմ նրանցից։ Տեսնում էք, ես չեմ էլ համարձակվում նրանց շարքում նստելու։ Բայց, հաւատացէք, եթէ ես ունենայի անկախութիւն, սեփական պետութիւն, սեփական զօրք, առանց մի վայրկեան տատանվելու, կը միանայի նրանց, որոնք կռւում էին յանուն իրաւունքի և արդարութեան և որոնց կողմն էին խիղճը, ազնւութիւնը և վեհութիւնը։

— Հաւատում ենք, այնու ամենայնիւ...

— Այնու ամենայնիւ, ես արել եմ այն, ինչ որ ունէի իրաւունք և կարող էի անել։ Ես հպատակ եմ մի հզօր պետութեան, որ ամենախոշոր դերն է կատարել ողբերգութեան մէջ։ Նրան եմ տուել ես իմ ունեցածը, այն, ինչ որ ամենաթանգն է բոլոր ազգերի համար,—իմ ծաղիկ երիտասարդութիւնը։ Ես ուղարկել եմ զաւակներիս պատերազմի դաշտը ոչ լաց ու կոծով, ոչ աղի արցունքով, այլ ցնծութեամբ, ջերմ փափագով և ուրախ ու զուարթ երգերով։ Հաշւեցէք, ես պատերազմի դաշտն եմ ուղարկել գուցէ այնքան, որքան մի Բէլգիա, մի Սերբիա և մի քանի անգամ աւելի, քան Չերնոգորիան։ Եւ ահա ես նրանց արեան վարձն եմ սպասում ձեզանից, արդարադատ դատաւորներ։ Ահ, ինձ համար չեմ պահանջում, ոչ, քաւ լիցի։ Ես իմ վարձը կը ստանամ այն պետութիւնից, որի հպատակն եմ, և ոչ աւելի ոչ պակաս, քան նրա միւս հպատակները։ Իմ սպասելիքը իմ հարազատ եղբօր համար է, որ չունէ գոնէ այն, ինչ որ ես ունեմ, կեանքի և գոյքի ապահովութիւն։

Եւ դատաւորները կը հեռանան խորհրդարան ու այնտեղ կորոշեն այն, ինչ որ կը թելադրէ նրանց խիղճը։

Բայց աւաղ, հայ ժողովրդի արդար խղճի վրա կը մնայ մի փոքրիկ ծանրութիւն։

Դա նրա հարուստ դասակարգի բռնած դիրքն է։ Երբ ամեն օր թերթում եմ լրագիրները, կամայ ակամայ մտածում եմ, արդեօք եթէ հայ ազգը չունենար այդ դասակարգը, աւելի բաղդաւոր չէր լինի։ Դա հիասթափումից առաջացած չափազանցութիւն չէ, այլ մի տխուր իրականութիւն։

Ի՞նչ են արել մինչև այսօր մեր հարուստները բացի գուցէ մի երկուսից։ Ի՞նչ են արել համեմատաբար այն հսկայական կարիքի, որ կանգնած է մեր առջև։ Ոչինչ, կամ գրեթէ ոչինչ։

— Ես վերցնում եմ ինձ վրա մի մահճակալի ծախքը,—ասում է հպարտութեամբ մէկը, որ ամենայն դիւրութեամբ կարող էր վերցնել 40 մահճակալի ծախքը։

Ես տալիս եմ 200 ր.,—ասում է մի ուրիշը, որ կարող էր նոյն դիւրութեամբ տալ հարիւր անգամ աւելի։

— Իմ փոքրիկ Լևոնիկը նուիրում է իր տօնախմբութեան ծախքը,—պարծենում է քնքոյշ հայրը և հանգիստ պառկում իր ոսկեզօծ կահաւորակի վրա։

Բաւական է վերջապէս։ Կամ տուէք այնքան, որքան կարող էք և պարտաւոր էք տալ, կամ ոչինչ մի տուէք, լռեցէք և ձեզ ու ձեր ծաղրելի մի դարձնէք օտարների առջև։

Շիրվանզադէ

ՍՐՏԻ ԴՐՕՇԱԿԸ

Խաղաղ կեանքում մարդիկ սահմանեցին «Սպիտակ Ծաղիկը» իբրև սիմվոլ գթութեան, ողորմածութեան ու սիրոյ դէպի բնութիւնից ու ճակատագրից պատժված թշուառ թոքախտաւորները։

Իսկ այսօր, ռազմական ժամանակ, երբ մեր մեծ հայրենիքի զինւորները մեր պանծալի ֆրանսիացի, անգլիացի, բէլգիացի, սերբ և չերնոգորացի եղբայրների հետ, իրանց կուրծքը դէմ տուած, արիաբար պաշտպանում են արդարութիւնը, ազատութիւնը, պատիւը յանդուգն տևտօն թշնամու դէմ, որ այնպէս անակնկալ ու կոպտաբար ոտնահարեց կուլտուրայի և քաղաքակրթութեան սկզբունքները, մեզ կոչ է ուղղված՝ կատարելու մեր քաղաքացիական ու մարդկային սրբազան պարտականութիւնը։

Այդ պարտականութիւնը այսօր մարմնանում է մի ուրիշ սիմվոլի մէջ, «դրօշակների», որ այսօր վաճառի կը հանվեն փողոցներում։

Այդ փոքրիկ դրօշակները, ինչպէս ապրիլի 20-ին «սպիտակ ծաղիկները», այսօր միացնում են բոլոր ժողովուրդներին՝ առանց ազգի ու կրօնի խտրութեան, բոլոր կանանց և տղամարդկանց, ծերունիներին և երեխաներին մի վեհափառ ու վեհագոյն գաղափարի առաջ—օգնել պատերազմի գնացած ու իրանց անմեղ արիւնը յանուն ճշմարտութեան թափող մեր եղբայրների ընտանիքներին, որոնց անհրաժեշտ է գոնէ նիւթականապէս ապահովել։

Եւ միթէ աւելի մեծ է ու զգալի պատերազմի սոսկալի գործողութիւններից հեռու ու մեր բոլորիս չնչին զոհաբերութիւնը «դրօշակներ» գնելով հանդէպ այն հերոսութեան, այն արիութեան, որով նետվում են մեր թանկագին եղբայրները դէպի կռիւ....

Մենք սոսկ մեր մարդկային սուրբ պարտականութեան մի աննշան մասն ենք կատարում, մեր համեստ լումամ ձգելով «դրօշակների օրվայ» գանձանակը։

Սակայն մեր այդ լումաներից, որոնք կը տրվեն մեր վշտալի սրտից միանգամայն յօժարակամ, կը կազմվեն այն անհրաժեշտ գումարները, որ պետական և հասարակական մարմինները գործադրում և գործադրելու են հայրենիքի համար պատերազմող զաւակների ընտանիքների ապրուստի համար։

Թող ուրեմն ձեզանից ամեն մէկը սիրայօժար գնէ օգնութեան էմբլէման, այսօրվայ «դրօշակները», յանուն գաղափարի, յանուն մեր սրտի թելադրանքի, յանուն եղբայրական միութեան, յանուն այն հոգեպարար, քաղցր զգացմունքի, որ առեղծվում է մարդու մէջ առ հասարակ բարի գործ կատարելուց յետոյ...

Գնեցէք դրօշակները, գնեցէք խղճի այսօրվայ այդ նշանաբանը։

Ե.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹԻՖԼԻՍ

◆ Այսօր ամբողջ քաղաքում փոքրիկ դրօշակներ են ծախվելու վիրաւոր զօրականների օգտին։ Ռուսական դրօշակների հետ ծախվելու են և Ռուսաստանին դաշնակից պետութիւնների՝ Անգլիայի, Ֆրանսիայի, Սերբիայի և Բէլգիայի դրօշակները։ Գնեցէք փոքրիկ դրօշակներ։ Օգնեցէք վիրաւոր զինուորներին։

◆ Կովկասի քաղաքների միութեան բիւրօն միջնորդութիւն է յարուցել երկաթուղային գնացքներով տեղափոխել այն ապրանքները, որոնք նշանակված կը լինեն վիրաւոր զինւորների հիւանդանոցների համար։

◆ Կայսերական թատրոնների նախկին դերասան Ֆ. Վ. Ռադոլին ժողովրդական Տանը, սեպտ. 30-ին, երեքշաբթի օրը, բեմից կարդալու է Օգոստափառ հեղինակ Կ. Ր.-ի «Царь Іудейскій» (Թագաւոր Հրէից) դրաման։ Ռադոլին գրաւոր թոյլտուութիւն է ստացել դրամայի հեղինակից՝ Նորին Կայսերական Բարձրութիւն Մեծ Իշխան Կոնստանդին Կոնստանդինովիչից այդ դրաման կարդալու Թիֆլիսում և Կովկասի միւս քաղաքներում։ Պիէսը կարդացվելու է համապատասխան զգեստներով՝ դեկորացիայի մէջ։

◆ Քաղ. վարչութիւնը հաղորդել է նահանգապետին, որ ինքը միջոցներ է ձեռք առել հաւաքելու գանձարանին հասանելիք անվճար մնացած տուրքերը, որ ծախսվում են սանիտարութեան վրա։

◆ Սեպտեմբերի 28-ին ժողովրդական Տանը, Կ. Ա. Կոզլով ռուսերէն լեզուով մի դասախօսութիւն կը կարդայ Բէլգիայի և բէլգիացիների մասին։

◆ Ինչպէս յայտնի է, մտադրութիւն կար Խարփուխում յունական դպրոց բանալ։ Այժմ, քաղաքային դպրոցական յանձնաժողովը իր՝ սեպտեմբերի 19-ին կայացրած նիստում մերժել է այդ դպրոցի բացման առաջարկը։

◆ Կալիշից Թիֆլիս են եկել ութ փախստականներ, որոնք դիմել են Թիֆլիսի ոստիկանապետին օգնութիւն խնդրելով։

◆ Խմբագրութիւնս ստացաւ Գասպարէն Էդիլեանի նոր հրատարակած «Դաստիարակման խնդիրները», որ լոյս է տեսել Էջմիածնում, բաղկացած է 176 էջից և արժէ 65 կոպէկ։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թիֆլիս, 20 սեպտեմբերի

Ցօղուտ Կ. Հ. Բ. Ընկութեան հիւանդանոցի ստացված են հետևեալ նուէրները, օր. Սուսաննա Բալասողլեանից՝ 6 ր. 20 կ. և իւրաքանչիւր ամիս վճարելու է 1 ր. 20 կ., օր. Նունէ Փաշինեանից 6 ր. 20 կ. և իւրաքանչիւր ամիս վճարելու է 1 ր. 20 կ., Մարգար Մովսիսեանից՝ 5 ր. և իւրաքանչիւր ամիս վճարելու է 3-ական ռուբլի։

Խորհուրդ

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

ԹՈՒՐՔԱՀԱՅ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Հայ սպայները.—Հօֆֆ բէյ ետ կանչուած.—Զէյթունի զինուոր չի տար.—Ալբիստան ալ անոր կը հետևի.—Տրապիզոնի վարժարանը կը հրդեհին։

Կ. Պոլիս, 30 օգոստ.

Զօրահանութեան առթիւ հրատարակուած օրէնքով մը՝ երկրորդական վարժարանի ընթացքն աւարտողներուն և ուսուցիչներուն իրաւունք տրուած էր սպայից վարժարանը մտնելու։ Այս իրաւունքը կը տարածուէր 20—27 տարու երիտասարդներուն վրայ միայն։ Մօտաւորապէս 1000-է աւելի դիմող և արձանագրուողներ եղան և մինչև հիմա, այսինքն 40 օրէ ի վեր, մարզանք կը կատարեն։ Յոյներէն հազիւ 100 հոգի մը դիմող եղած է։ Հայերուն այսքան մեծ թիւով մը ներկայանալը հաշւուած չէ եղած և այժմ ռսէ պատրուակով ճամբել սկսած են, այսինքն իբր սպայութեան թեկնածու ընդունուածները հասարակ զինուոր շինել սկսած են։ Զինուորականները ըսեր են. «Զէ, այսքան հայու պէտք չունինք մենք. իւրաքանչիւր վաշտի մէջ 1—2 հատ եթէ ըլլայ, կը բաւէ»։

Օգոստոս 19-ին Վանէն տրուած հեռագիր մը կը հաղորդէր Հայաստանի արևելեան բաժնի քննիչ Հօֆֆ բէյի իր հետևորդ պաշտօնեաներով միասին ետ կանչուիլը։ Թալէաթ բէյ և ընկերութիւն՝ կապիտուլասիոններու ջնջման առթիւ կըսեն թէ՝ «Թիւրքիա ամեն բարեկարգութեան ընելու պատրաստ և յօժար է, բայց բարենորոգում և այն դրամով միայն կըլլան։ Եւրոպան դրամ չի տար ու ոչ ալ կը թոյլատրէ, որ մեր ներքին հասոյթի աղբիւրներէն օգտուինք։ Արդ, այս պայմաններուն մէջ ինչպէս կրնանք բարենորոգում ընել»։ Ներքին գործոց թիւրք մինիստրին այս յայտարարութիւնը ուղղակի Հայաստանի բարենորոգումներուն կը վերաբերի։ Այս կարգի յայտարարութիւններով կուզեն չքմեղանալ։ Առանց անդրադառնալու թէ՝ այդ միևնոյն բարենորոգումները գործադրելու խոստումով էր, որ Ֆրանսա տուաւ իրենց վերջին փոխառութեան գումարը։ Շուտով մոռնալու մէջ այսքան յաջողակ, այսքան ընդունակ ըլլալ թիւրք պետական մարդոց տրուած յատկութիւն մըն է։ Հայկական հարցը, բարենորոգումները բերել կապիտուլասիոններու հետ կապել, աս ալ պիտի տեսնէինք։ Հոգ չէ, հանգիստ եղէք, ո՛վ դուք Թալէաթ բէյեր, հայերը այդ կըրճատուած, աղճատուած բարենորոգումէն բան մը չէին սպասեր արդէն։

Ընդհանուր զօրահանութեան առթիւ Զէյթուն և շրջականները մերժած են զինուոր տալ, յայտնելով թէ՝ երբ պատերազմ չկայ, իրենք պարապ տեղը չեն կրնար զէնքի տակ մտնել ու երկար վրայ ձգել կալերնին, արտերնին ու գործերնին։ Կառավարութիւնը՝ ստիպուած՝ համակերպած է առ այժմ և հոն գտնուող զօրանոցին զինուորներն ալ դուրս հանած ու Մարաշ—Զէյթուն անցքին պահպանութեան յատկացուցած է։ Ալբիստանցիներն ալ, հայ և թիւրք միացած, զէյթունցոց օրինակին հետևած ու մերժած են զինուոր տալ։

Տրապիզոնի հայոց վարժարանը, որ զինուորներու բնակութեան յատկացուած էր, հրդեհուած է։ Շէնքը 2—3000 (20—30,000 ր.) ոսկի շինուած էր, բայց հազիւ 700 ոսկիի ապահովագրած էր։ Գրաքննութիւնը արգիլած է հրատարակել այս լուրն ալ։

Քանդումը այսպէս ամեն կողմ կը շարունակուի։

Հէթում Հառեան

Խմբագիր-հրատարակիչ՝ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный